

Svenska tempus på TISUS-nivå (C1) – en omfattande tabellbaserad referensguide

1. Översikt: Svenskans tempussystem

Svenskans verb böjs endast efter **tempus**, inte efter person eller numerus. Tempussystemet kan delas in i två tidsplan: **nutidssystemet** (presens, perfekt, futurum) och **dåtidssystemet** (preteritum, pluskvamperfekt, futurum preteritum). På TISUS bedöms både korrekt tempusbildning och korrekt tempusval i sammanhängande text.

Tabell 1.1 – De sex huvudtempusen i svenska

Tempus	Bildning	Tidsplan	Tidsreferens	Exempel
Presens	enkel form (-r)	nutid	nu / allmänt / framtid	Hon skriver en bok.
Preteritum	enkel form	dåtid	avslutad dåtid	Hon skrev en bok i fjol.
Perfekt	har + supinum	nutid	dåtid m. relevans för nu	Hon har skrivit en bok.
Pluskvamperfekt	hade + supinum	dåtid	dåtid före dåtid	Hon hade skrivit en bok när jag kom.
Futurum	ska/kommer att + infinitiv; presens + tidsadverbial	nutid	framtid	Hon ska skriva en bok.
Futurum preteritum	skulle + infinitiv	dåtid	framtid sedd från dåtid	Hon skulle skriva en bok.

Tabell 1.2 – Samma verb (att läsa) i alla tempus och aspekter

Tempus	Aktiv form	S-passiv	Bli-passiv
Presens	läser	läses / läss	blir läst
Preteritum	läste	lästes	blev läst
Perfekt	har läst	har lästs	har blivit läst
Pluskvamperfekt	hade läst	hade lästs	hade blivit läst
Futurum (ska)	ska läsa	ska läsas	ska bli läst
Futurum (kommer att)	kommer att läsa	kommer att läsas	kommer att bli läst
Futurum exaktum	kommer att ha läst	kommer att ha lästs	kommer att ha blivit läst
Futurum preteritum	skulle läsa	skulle läsas	skulle bli läst
Futurum exaktum preteritum	skulle ha läst	skulle ha lästs	skulle ha blivit läst

2. Verbgrupperna – grunden för korrekt tempusbildning

På C1-nivå förväntas du behärska alla fyra verbgrupperna och kunna böja även oregelbundna verb korrekt.

Tabell 2.1 – Verbgruppernas böjningsmönster

Grupp	Kännetecken	Imperativ	Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
1 (svag, a-verb)	stam slutar på -a; nya verb hamnar här	tala	tala	talat	talade	talat	talad/ t/-de
2a (svag, er-verb)	stam på röstad konsonant	ring	ringa	ringer	ringde	ringt	ringd/ t/-da
2b (svag, er-verb)	stam på p, t, k, s, x (oröstad)	läs	läsa	läser	läste	läst	läst
3 (svag, kort verb)	enstaviga, slutar på lång vokal	bo	bo	bor	bodde	bott	bodd/ tt
4 (stark)	vokalbyte i preteritum	skriv	skriva	skriver	skrev	skrivit	skriven
4 (oregelbunden)	helt oregelbundna	–	vara	är	var	varit	–

Tabell 2.2 – Centrala oregelbundna verb (måste kunnas utantill)

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Översättning
vara	är	var	varit	be
ha	har	hade	haft	have
göra	gör	gjorde	gjort	do/make
gå	går	gick	gått	go/walk
stå	står	stod	stått	stand
se	ser	såg	sett	see
ge	ger	gav	gett (givit)	give
få	får	fick	fått	get/may
veta	vet	visste	vetat	know
kunna	kan	kunde	kunnat	can

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Översättning
vilja	vill	ville	velat	want
skola	ska(II)	skulle	skolat	shall/will
måste	måste	var/blev tvungen	varit tvungen	must
böra	bör	borde	bort	ought to
säga	säger	sa(de)	sagt	say
dö	dör	dog	dött	die
sova	sover	sov	sovit	sleep
dricka	dricker	drack	druckit	drink
springa	springer	sprang	sprungit	run
sjunga	sjunger	sjöng	sjungit	sing
binda	binder	band	bundit	tie
skriva	skriver	skrev	skrivit	write
ta	tar	tog	tagit	take
komma	kommer	kom	kommit	come
be	ber	bad	bett	ask/pray
ligga	ligger	låg	legat	lie
sitta	sitter	satt	suttit	sit
finna	finner	fann	funnit	find
bryta	bryter	bröt	brutit	break
flyga	flyger	flög	flugit	fly

Tabell 2.3 – Modalverb (hjälpverb) i olika tempus (centralt på C1)

Modalverb	Presens	Preteritum	Perfekt (sällsynt)	Betydelse
kunna	kan	kunde	har kunnat	förmåga / möjlighet
vilja	vill	ville	har velat	önskan
skola	ska(II)	skulle	har skolat (sällsynt)	futurum / plikt
böra	bör	borde	har bort	rekommendation
måste	måste	var tvungen	har varit tvungen	nödvändighet
få	får	fick	har fått	tillåtelse
töras	törs	tordes	–	våga
orka	orkar	orkade	har orkat	förmåga (kraft)

Modalverb följs av **infinitiv utan att**: *Jag kan komma. Jag måste arbeta.*

3. Presens (nutid)

Tabell 3.1 – Presens i detalj

Aspekt	Beskrivning / regel
Bildning	Verbets presensform: -ar (grupp 1), -er (grupp 2 och 4), -r (grupp 3); oregelbundet för är, har, kan, vill, ska, bör m.fl.
Tidsreferens	Nutid, allmängiltigt, vana, framtid med tidsadverbial
Hjälpverb	Inget (enkel form)

Tabell 3.2 – Användningsområden för presens

Användning	Förklaring	Exempel
Aktuell handling	det som sker just nu	Jag skriver ett brev.
Vanor / upprepning	regelbundet återkommande	Han driker kaffe varje morgon.
Allmänna sanningar	tidlösa förhållanden	Vatten kokar vid 100 grader.
Definitioner / fakta	i lärobokstext, vetenskap	Cellen består av en kärna och cytoplasma.
Framtid (m. tidsadverbial)	när tidsuttrycket gör framtiden tydlig	Vi åker till Berlin på fredag.
Historiskt presens	berättartekniskt grepp	År 1809 förlorar Sverige Finland.
Refererande presens	i akademisk text om andras teorier	Foucault hävdar att makten är produktiv.
Scenanvisning, recept, anvisning	instruktioner	Man vispar äggen och tillsätter mjölet.

Tabell 3.3 – Vanliga tidsadverbial vid presens

Typ	Exempel
Nu-uttryck	nu, just nu, för tillfället, för närvarande, i dag, denna vecka
Vana	alltid, ofta, sällan, aldrig, ibland, varje dag, på måndagar
Allmängiltighet	i regel, i allmänhet, generellt, vanligen
Framtid	i morgon, i kväll, om en vecka, nästa år, på fredag, snart

Tabell 3.4 – Vanliga fel och fallgropar (presens)

Fel	Korrekt	Kommentar
<i>Jag är i Sverige sedan tre år.</i>	Jag har varit i Sverige i tre år.	Vid pågående tillstånd från dåtid till nu används perfekt , inte presens (skiljer sig från t.ex. tyska/franska).
<i>Jag bor här sedan 2020.</i>	Jag har bott här sedan 2020.	Samma princip.
<i>Igår jag går till skolan.</i>	I går gick jag till skolan.	Tidsadverbial som "i går" kräver preteritum.
Avsaknad av subjekt: <i>Regnar.</i>	Det regnar.	Svenska kräver expletivt subjekt <i>det</i> .
<i>Maten är god om man kokar den länge.</i> (i tidlös regel)	Korrekt – presens används om allmängiltigt.	Skilj från <i>Maten blev god om jag kokade ...</i> (specifikt tillfälle, då-fokus).

4. Preteritum (dåtid)

Preteritum kallades tidigare **imperfekt**; den moderna och korrekta termen är **preteritum** (Språkrådet och SAG, jfr Svenska Akademiens grammatik från 1999).

Tabell 4.1 – Preteritum i detalj

Aspekt	Beskrivning / regel
Bildning	Grupp 1: -ade; Grupp 2a: -de; Grupp 2b: -te; Grupp 3: -dde; Grupp 4: vokalbyte (skrev, sprang, sjöng)
Tidsreferens	Avslutad handling vid en bestämd tidpunkt i förfluten tid; handlingen och tiden är båda avslutade
Hjälperb	Inget (enkel form)

Tabell 4.2 – Användningsområden för preteritum

Användning	Förklaring	Exempel
Avslutad punkthändelse i dåtid	tiden är specificerad eller underförstådd	Hon anlände kl. 18.00.
Tidigare vana / iterativ dåtid	"brukade"	Som barn läste han mycket.
Berättelse (narrativ)	grundtempus i skönlitterära berättelser	Han öppnade dörren och gick in.
Historisk dåtid	i historiska framställningar	Sverige trädde in i unionen 1397.
Hypotetiskt presens (irrealis)	önskan, villkor i nutid	Om jag hade tid, skulle jag komma. / Tänk om hon kom !
Artighetspreteritum	hövlig fråga i nutiden	Vad hette du? Jag ville bara fråga ...

Användning	Förklaring	Exempel
Reaktionspreteritum	spontan reaktion i nuet	Oj, det var ju jätteroligt!

Tabell 4.3 – Vanliga tidsadverbial vid preteritum

Typ	Exempel
Bestämd tidpunkt i dåtid	i går, i morse, i förrgår, i fjol, förra året, för tre år sedan, på 1990-talet
Specifik tidsangivelse	klockan tre, den 5 maj 2010, 1789, under sin barndom
Avslutad period	när jag var ung, under kriget, då, på den tiden

Tabell 4.4 – Vanliga fel och fallgropar (preteritum)

Fel	Korrekt	Kommentar
<i>Jag har sett honom igår.</i>	Jag såg honom i går.	Avslutad tidpunkt → preteritum, inte perfekt.
<i>Hon springde fort.</i>	Hon sprang fort.	Starkt verb (grupp 4) – vokalbyte, inte -de.
<i>Han köpede bilen.</i>	Han köpte bilen.	Grupp 2b → -te (stammen <i>köp</i> slutar på p).
<i>Jag tänkade på dig.</i>	Jag tänkte på dig.	Grupp 2b → -te.
Felaktig vokal i starkt verb	<i>drickade</i> → <i>drack</i> ; <i>finnde</i> → <i>fann</i> ; <i>brindade</i> → <i>brann</i>	Måste läras utantill.
<i>Bodde</i> uttalas som <i>bo</i> (utan ändelse)	Skriv alltid ut -de i preteritum.	Vanligt fel hos talspråksinspirerade skribenter.

5. Perfekt

Tabell 5.1 – Perfekt i detalj

Aspekt	Beskrivning / regel
Bildning	har + supinum (har talat, har ringt, har läst, har bott, har skrivit, har sprungit)
Tidsreferens	Förfluten tid med relevans för/anknytning till nuet
Tematisk tid	Nutid (det finita hjälp verbet <i>har</i> är presens)
Aktionstid	Förfluten tid (handlingen är fullbordad eller pågående mot nuet)

Tabell 5.2 – Användningsområden för perfekt

Användning	Förklaring	Exempel
Resultativ perfekt	fokus på resultat som gäller nu	Jag har glömt mina nycklar (= jag har dem inte nu).
Erfarenhetsperfekt	upplevelse någon gång i livet	Hon har varit i Japan.
Universell perfekt	tillstånd från dåtid till nu (med <i>sedan / i + tid</i>)	Vi har bott här i tio år.
Hot news / nyhetsperfekt	nyligen inträffad händelse	Statsministern har avgått .
Framtida fullbordan (futurum exaktum)	i bisats om vad som ska vara klart före nästa händelse	När jag har ätit ska jag ringa.
Bedömning / utvärdering	i akademisk text om forskningsläge	Tidigare studier har visat att ...

Tabell 5.3 – Vanliga tidsadverbial vid perfekt

Typ	Exempel
Anknytning till nu	hittills, hittills i år, någonsin, aldrig, fortfarande, redan
Periodens slut är <i>nu</i>	i dag, i denna vecka, i år, denna månad, på senare tid
Sedan-konstruktioner	sedan i fjol, sedan dess, sedan länge, sedan 2010
Obestämd dåtid	någon gång, flera gånger, ofta (i livet)
Just nu fullbordat	just, nyss, alldeles nyss, precis

Tabell 5.4 – Vanliga fel och fallgropar (perfekt)

Fel	Korrekt	Kommentar
<i>Jag har köpt en bil i går.</i>	Jag köpte en bil i går.	Bestämd dåtidsangivelse → preteritum.
<i>Hon har varit född i Lund.</i>	Hon är född i Lund. / Hon föddes i Lund.	"Vara född" är ett tillstånd.
<i>Jag har glömt det igår.</i>	Jag glömde det i går. / Jag har glömt det.	Inte kombinera "i går" med perfekt vid en enstaka händelse.
<i>Har du läst boken förra veckan?</i>	Läste du boken förra veckan?	Avslutad tidsperiod → preteritum.
Undantag (relevant för C1): <i>Jag har besökt biblioteket i går, i förrgår och förra veckan.</i>	–	Möjligt vid upprepning eller när nuet bär relevansen (jfr Språkbruk/SAG).

6. Pluskvamperfekt

Tabell 6.1 – Pluskvamperfekt i detalj

Aspekt	Beskrivning / regel
Bildning	hade + supinum (hade talat, hade skrivit, hade varit)
Tidsreferens	Förfluten tid <i>före</i> en annan tidpunkt i det förflutna ("fördåtid")
Latinsk etymologi	<i>plus quam perfectum</i> = "mer än fullbordat"
Andra namn	"preteritum perfekt" (jfr omsvenska.se)

Tabell 6.2 – Användningsområden för pluskvamperfekt

Användning	Förklaring	Exempel
Tidigare än preteritum	förklarar bakgrund till dåtidshändelse	När han kom, hade jag redan gått .
Bakgrund i berättelse	förfluten tid bakåt från berättartiden	Hon var trött för hon hade arbetat hela natten.
Irrealis i dåtid (kontrafaktisk)	"om jag hade vetat ..."	Om jag hade vetat det, hade jag inte kommit .
Indirekt tal med dubbel förskjutning	när dåtidsuttalanden refererar till ännu tidigare tid	Hon sa att hon redan hade läst boken.
Tidsbisats med <i>innan / förrän / när</i>	markerar tidsföljd i förflutet	Innan han hade hunnit svara, ringde det.

Tabell 6.3 – Vanliga tidsadverbial vid pluskvamperfekt

Typ	Exempel
"Redan" + dåtid	redan, redan då, redan tidigare
Sekvensmarkörer	innan dess, tidigare, dessförrinnan, just, nyss (i dåtidsperspektiv)
Tidsbisatser	när ..., efter att ..., sedan ..., innan ..., knappt hade ... förrän ...

Tabell 6.4 – Vanliga fel och fallgropar (pluskvamperfekt)

Fel	Korrekt	Kommentar
<i>När han kom, jag har redan gått.</i>	När han kom, hade jag redan gått .	Tempusharmoni: dåtidssystem → pluskvamperfekt, inte perfekt.
<i>Om jag visste, jag kom inte.</i>	Om jag hade vetat , hade jag inte kommit .	Irrealis i dåtid kräver pluskvamperfekt + futurum preteritum perfekt eller pluskvamperfekt.
Användning av perfekt när dåtid är basplan	<i>Hon sa att hon har sett filmen.</i> → Hon sa att hon hade sett filmen.	Tempusförskjutning vid indirekt tal.

Fel	Korrekt	Kommentar
Har/hade-bortfall i bisats (formell skrift)	I formell skrift kan <i>hade</i> utelämnas: <i>Han sade att han ___ läst boken.</i>	Bortfall är acceptabelt i skrift, mindre i tal.

7. Futurum (framtid)

Svenska saknar en egen böjningsform för futurum. Framtiden uttrycks med fyra konkurrerande strategier (jfr Sara Lövestam, Språktidningen).

Tabell 7.1 – Fyra sätt att uttrycka framtid

Form	Bildning	Huvudbetydelse	Exempel
Presens + tidsadverbial	enkel presens	neutral framtid, planerad/säker händelse	Vi flyger till Rom på fredag.
Ska + infinitiv	hjälpverb <i>ska</i>	subjektets vilja, plan, intention, beslut, åtagande, eller löfte	Jag ska studera i kväll.
Kommer att + infinitiv	hjälpverb <i>kommer att</i>	prognos, förutsägelse, opåverkbar framtid	Det kommer att regna i morgon.
Tänker + infinitiv	hjälpverb <i>tänker</i>	subjektets avsikt, plan (något starkare än <i>ska</i>)	Jag tänker söka ett nytt jobb.

Tabell 7.2 – Skillnad mellan *ska* och *kommer att* (centralt på TISUS!)

Kriterium	Ska + infinitiv	Kommer att + infinitiv
Kontroll / planering	Subjektet kan bestämma, planera eller påverka	Subjektet kan inte påverka; oberoende av vilja
Säkerhet	Avsikt; ej alltid säker att realiseras	Förutsägelse; uppfattas ofta som faktisk framtid
Typiska subjekt	personer, institutioner	väder, naturlagar, processer, opersonliga skeenden
Modal nyans	vilja, åläggande, plikt	sannolikhet, prognos
Exempel (planering)	Regeringen ska sänka skatten (= har bestämt).	Skatten kommer att sänkas (= det blir så).
Exempel (personligt mål)	Jag ska bli läkare (mitt mål).	–
Exempel (process)	–	Klimatet kommer att förändras .

Tabell 7.3 – Övriga betydelser av *ska* (inte futurum!)

Användning	Förklaring	Exempel
Plikt / order	"måste"	Du ska komma i tid.
Rykte / hörsägen	"lär", "sägs"	Filmen ska vara bra.
Allmän regel	normativt	Man ska inte skåda given häst i munnen.
Förflyttning	<i>ska + plats</i> (utan infinitiv)	Jag ska till stan.

Tabell 7.4 – Vanliga tidsadverbial vid futurum

Typ	Exempel
Nära framtid	snart, strax, om en stund, i kväll, i morgon
Specifika datum	på fredag, den 5 juni, nästa vecka, nästa månad
Allmän framtid	i framtiden, framöver, längre fram, så småningom, en dag
Tidsavstånd	om en timme, om en vecka, om tre år

Tabell 7.5 – Futurum exaktum (framtida fullbordan)

Bildning	Användning	Exempel
ska/kommer att ha + supinum	en handling fullbordad före en framtida tidpunkt	I morgon vid den här tiden kommer jag att ha åkt till Spanien.
perfekt i bisats + futurum i huvudsats	sekvens i framtid	När jag har ätit , ska jag ringa.

Tabell 7.6 – Vanliga fel och fallgropar (futurum)

Fel	Korrekt	Kommentar
<i>Det ska regna i morgon</i> (som prognos)	Det kommer att regna i morgon.	Vädret är opåverkligt → <i>kommer att</i> (om man inte avser hörsägen "det lär regna").
<i>Jag kommer att laga middag i kväll</i> (när man bestämt sig)	Jag ska laga / lagar middag i kväll.	Egen plan → <i>ska</i> eller presens.
<i>Jag ska vara läkare när jag är stor.</i>	Jag ska bli läkare ...	"Bli" markerar förändring; "vara" är tillstånd.
Bortglömt <i>att i kommer att</i>	Hon kommer att studera .	I formell skrift används <i>att</i> alltid (i tal kan det utelämnas: "hon kommer studera").
Dubbelt hjälpverb: <i>ska kommer att</i>	Välj ett futurumuttryck.	Aldrig kombinera <i>ska</i> och <i>kommer att</i> till samma verb.

8. Futurum preteritum (framtid i det förflutna)

Tabell 8.1 – Futurum preteritum i detalj

Aspekt	Beskrivning / regel
Bildning	skulle + infinitiv (skulle skriva, skulle bli, skulle komma)
Alternativa former	kom att + infinitiv (faktisk); skulle ha + supinum (futurum exaktum preteritum)
Tidsreferens	Framtid sett från en tidpunkt i det förflutna; även hypotetisk/villkorlig nutid

Tabell 8.2 – Användningsområden för futurum preteritum

Användning	Förklaring	Exempel
Framtid sedd från dåtid	rapport, berättelse	I januari sa han att han skulle resa i mars.
Indirekt tal (förskjutet futurum)	när sägeverb står i preteritum	Hon trodde att det skulle bli kallt.
Plan som inte förverkligades	"skulle ha gjort"	Jag skulle handla i går, men affären var stängd.
Konditionalis / irrealis i nutid	hypotetisk följd av villkor	Om jag hade tid, skulle jag resa .
Konditionalis perfekt	irrealis i dåtid	Om jag hade vetat, skulle jag ha kommit .
Artighetsformulering	hövlig modal	Jag skulle vilja be om en kopp kaffe.
Faktisk framtid i dåtid (kom att)	det som faktiskt hände senare	Hon var en enkel flicka, men hon kom att bli president.

Tabell 8.3 – *Skulle* vs *kom att* (subtil distinktion på C1-nivå)

Form	Implikation	Exempel
skulle + infinitiv	hypotetiskt eller planerat (osäkert om det skett)	Han skulle resa nästa vecka (planen kanske inte blev av).
kom att + infinitiv	faktiskt inträffat senare (epokmarkör)	Han kom att resa runt hela världen.

Tabell 8.4 – Vanliga tidsadverbial vid futurum preteritum

Typ	Exempel
Förflutet planeringsperspektiv	nästa dag, dagen därpå, året därpå, senare, i framtiden (från dåtid)
Villkor (irrealis)	om ..., ifall ..., gärna, helst, kanske
Hövlighet	gärna, kanske, möjligen

Tabell 8.5 – Vanliga fel och fallgropar (futurum preteritum)

Fel	Korrekt	Kommentar
<i>Jag trodde länge att Clinton vinner valet.</i>	Jag trodde länge att Clinton skulle vinna valet.	Tempusharmoni: huvudsats i preteritum → bisats i futurum preteritum. (Exempel ur Språkbruk.)
<i>Om jag har tid, kommer jag.</i> (kontrafaktiskt i nutid)	Om jag hade tid, skulle jag komma .	Irrealis i nutid: preteritum + futurum preteritum.
<i>Jag skulle vill ha kaffe.</i>	Jag skulle vilja ha kaffe.	Infinitiv efter <i>skulle</i> , inte presens.
<i>Hon ska komma igår.</i> (om gammal plan)	Hon skulle komma i går.	Dåtidspan → <i>skulle</i> , inte <i>ska</i> .

9. Skillnaden mellan preteritum och perfekt (kritiskt på TISUS)

Detta är en av de svåraste distinktionerna för avancerade studenter, särskilt för dem med engelska som modersmål, eftersom engelska Present Perfect och svenska perfekt inte är helt likvärdiga.

Tabell 9.1 – Direkt jämförelse

Kriterium	Preteritum	Perfekt
Form	enkel verbform (skrev, läste)	har + supinum (har skrivit, har läst)
Tidsplan	dåtidssystem	nutidssystem
Tidsangivelse	bestämd, avslutad tidpunkt	obestämd ELLER tid som fortfarande pågår
Anknytning till nu	ingen	ja, relevans för nuet
Aktiviteten är slut	ja, helt	kan fortsätta (universell perfekt)
Fokus	när hände det?	resultat / erfarenhet / aktualitet
Stilkänsla	berättande, distanserad	reflekterande, närvarande

Tabell 9.2 – Praktisk regelverk: välj rätt tempus

Om tidsangivelsen är ...	Använd	Exempel
en avslutad tidpunkt (i går, 1995, förra året)	preteritum	Jag såg filmen i går.
ett tidsspänn som inkluderar nuet (i dag, i år, denna vecka)	perfekt	Jag har sett tre filmer i dag.
"sedan" + tidpunkt	perfekt	Jag har bott här sedan 2020.
"i" + tidsperiod (varaktighet, fortfarande pågående)	perfekt	Hon har studerat i fem år (och studerar fortfarande).
"i" + tidsperiod (avslutad)	preteritum	Hon studerade i fem år (men gör det inte längre).
"för X år sedan"	preteritum	Jag flyttade hit för fem år sedan.

Om tidsangivelsen är ...	Använd	Exempel
obestämd tid / livserfarenhet	perfekt	Har du någonsin varit i Kina?
ingen tidsangivelse, fokus på resultat	perfekt	Jag har glömt nyckeln.
ingen tidsangivelse, berättande	preteritum	Han öppnade dörren.

Tabell 9.3 – Sammanhängande textexempel: samma situation, olika tempus

Tempus	Text	Effekt
Preteritum (berättande)	Jag åkte till Marieberg i går. Där köpte jag sju skjortor. Det var mycket folk och gjorde inget för jag hade inte bråttom.	Avslutad helhet i dåtid
Perfekt (erfarenhets-/livsperspektiv)	Jag har bott i Sverige i tre år. Jag har studerat på sfi i två år. Jag har tagit körkort och köpt en ny bil.	Pågående anknytning till nu

Tabell 9.4 – Avancerade undantag (C1-nivå)

Konstruktion	Förklaring	Exempel
Perfekt + bestämd dåtidstid (upprepning)	upprepad handling som ramas in av nuet	Jag har besökt biblioteket i går, i förrgår och förra veckan.
Perfekt + bestämd dåtidstid (relevans nu)	förklarar nuvarande tillstånd	Jag har köpt äpplena i går, så de är fortfarande färska.
Preteritum med "alltid" / pågående tillstånd som upphört	kontrast till perfekt	Hon var alltid snäll (= och är inte längre / är död).

Tabell 9.5 – Aspekt och partikelverb (lexikal aspektmarkering)

Svenska saknar grammatisk progressivform (motsvarande engelska *am running*) men kan markera aspekt med partikelverb och konstruktioner.

Konstruktion	Aspekt	Exempel
enkel form	neutral	Jag äter .
håller på att + infinitiv	pågående handling	Jag håller på att äta .
sitter / står / ligger och + infinitiv	pågående i en kroppsposition	Jag sitter och läser .
kommer att + infinitiv	inchoativ (början)	Han kom att tänka på något.
partikelverb med upp, ur, igenom, av	resultativ (fullbordad)	Jag drack upp kaffet (= helt). Jag läste igenom boken (= fullständigt).

10. Tempusharmoni i sats: huvudsats + bisats

Tempusharmoni = principen att hålla samma tidsplan i en sats eller text (Språkrådet/ISOF).

Tabell 10.1 – Tempusharmoni mellan huvudsats och bisats

Huvudsats	Bisats (normalt)	Exempel
Presens	presens	Hon säger att hon är glad.
Presens	perfekt	Hon säger att hon har varit glad.
Presens	futurum	Hon säger att hon kommer att bli glad.
Preteritum	preteritum	Hon sa att hon var glad.
Preteritum	pluskvamperfekt	Hon sa att hon hade varit glad.
Preteritum	futurum preteritum (<i>skulle</i>)	Hon sa att hon skulle bli glad.

Tabell 10.2 – Tempusförskjutning vid indirekt tal

Direkt anföring	Indirekt anföring (sägeverb i preteritum)
"Jag är trött."	Hon sa att hon var trött.
"Jag har sett filmen."	Hon sa att hon hade sett filmen.
"Jag såg filmen i går."	Hon sa att hon hade sett filmen dagen innan.
"Jag ska resa ."	Hon sa att hon skulle resa .
"Jag kommer att resa ."	Hon sa att hon skulle resa / kom att resa .
"Vad heter du?"	Han frågade vad jag hette .
" Kom hit!"	Hon bad mig komma dit / sa åt mig att komma.

Tabell 10.3 – Pronomenförskjutning vid indirekt tal (kompletterande)

Direkt	Indirekt
" Jag är trött," sa Anna.	Anna sa att hon var trött.
" Min bok är borta," sa han.	Han sa att hans bok var borta.
" Du ska komma hit."	Han sa att jag skulle komma dit.

Tabell 10.4 – Undantag från tempusharmoni

Undantag	Förklaring	Exempel
Allmän sanning / tidlös fakta i bisats	bisatsens innehåll gäller fortfarande	Hon sa att fyra gånger fyra är sexton.
Pågående eller framtida giltighet	förhållandet gäller ännu	Studien visade att skillnaden mellan skolorna är stor.

Undantag	Förklaring	Exempel
Förändring mot bakgrund	byte markerar nytt fokus	Det var sent på kvällen. Vid köksbordet satt en pappa och sydde. Så plötsligt står flickan i köksdörren. (presens dramatiserar)
Aktualitet i nutiden trots dåtidsberättelse	det förflutna förklarar nutiden	Jag är trött för jag la mig sent i går.
Logiskt nödvändigt byte	orsak från dåtid till nutid	Mats är rik, för han vann fem miljoner.

Anmärkning: I tvivelsmål är det säkrast att hålla samma tempus i huvud- och bisats (jfr Språkbruk).

11. Tempusharmoni i hela texten

Tabell 11.1 – Två huvudfokus

Fokus	Tempus som används	Typ av text
Nu-fokus	presens (grund) + perfekt (för dåtid med relevans) + futurum (för framtid)	reflekterande essä, recension, akademisk analys, nyhetsartikel, kåseri
Då-fokus	preteritum (grund) + pluskvamperfekt (för fördåtid) + futurum preteritum (för framtid sedd från då)	skönlitterär berättelse, historisk text, reportage, krönika om förflutna händelser

Tabell 11.2 – Samma scen, två tempusplan (exempel från ISOF Frågelådan)

Nu-fokus (presens-system)	Då-fokus (preteritum-system)
Det är sent på kvällen, men på fjärde våningen lyser det fortfarande i fönstret. Vid köksbordet sitter en pappa och sy på sin dotters maskeraddräkt. Hon har bett om att få vara en grävling, och därför kämpar pappan med ett svartvitt påslakan.	Det var sent på kvällen, men på fjärde våningen lyste det fortfarande i fönstret. Vid köksbordet satt en pappa och sydde på sin dotters maskeraddräkt. Hon hade bett om att få vara en grävling, och därför kämpade pappan med ett svartvitt påslakan.

Tabell 11.3 – Tempusbruk per texttyp

Texttyp	Dominerande tempus	Sekundära tempus	Exempel
Berättande (skönlitterär)	preteritum	pluskvamperfekt (bakgrund), futurum preteritum (planer som ej blev av)	"Hon öppnade dörren. Hon hade hört ljudet i flera timmar och visste att hon skulle behöva se efter."
Berättande presens (litterärt grepp)	presens (historiskt)	perfekt, futurum	"Han vaknar kl. 6. Han har sovit illa. I dag ska han

Texttyp	Dominerande tempus	Sekundära tempus	Exempel
	presens)		möta sin chef."
Beskrivande (deskriptiv)	presens	perfekt	"Sverige är ett land i Nordeuropa. Landet har varit medlem i EU sedan 1995."
Argumenterande / utredande	presens	perfekt (forskningsläge), futurum (slutsatser/prognoser)	"Forskning visar att klimatet förändras . Tidigare studier har visat liknande resultat. Effekterna kommer att bli betydande."
Akademisk uppsats (metodavsnitt)	preteritum	–	"Vi genomförde intervjuer med tio respondenter. Materialet analyserades tematiskt."
Akademisk uppsats (resultat/diskussion)	presens	perfekt	"Resultaten visar att Detta stämmer överens med vad tidigare forskning har visat ."
Recension / kritik	presens	–	"Romanen handlar om en familj. Författaren skildrar karaktärerna med värme."
Tidningsartikel (nyhet)	presens / perfekt	preteritum (i citat och beskrivningar)	"Regeringen har beslutat ... Beslutet innebär ..."
Historisk text	preteritum	pluskvamperfekt	"Gustav Vasa kröntes 1523. Han hade dessförinnan lett ett uppror."

12. Berättarperspektiv och tempusval

Tabell 12.1 – Tempus och berättarperspektiv

Perspektiv	Vanligaste tempus	Effekt	Användning
Förstapersonsberättare i dåtid	preteritum	retrospektivt, reflekterande	memoarer, jagberättelse
Förstapersonsberättare i presens	presens	omedelbarhet, närvaro	modern roman, dagbok

Perspektiv	Vanligaste tempus	Effekt	Användning
Tredjepersonsberättare (allvetande) i dåtid	preteritum	klassisk berättelse	de flesta romaner
Tredjepersonsberättare i presens	presens	dramatiserande, scenisk	scenbeskrivning, modern litteratur
Historisk presens	presens om dåtidshändelser	levandegör historien	journalistik, populärhistoria
Reflekterande nutidsperspektiv på förflutet	perfekt + preteritum	utvärdering	essä, ledare

Tabell 12.2 – Konsekvenser av tempusval för texton

Tempus	Ton / känsla	Lämplig för
Presens	omedelbar, närvarande, ofta intim	recensioner, reklam, modern litteratur, akademisk analys
Preteritum	distanserad, berättande, slutgiltig	historia, biografi, klassisk skönlitteratur
Perfekt	reflekterande, sammanfattande, aktuell	journalistik, forskningsöversikt
Futurum (kommer att)	prognostiserande, opersonlig	vetenskapliga prognoser, scenarier
Futurum (ska)	viljestyrd, planerande	målbeskrivning, agenda, politik

13. Stilistiska överväganden i akademisk text (TISUS-skriftlig del)

Tabell 13.1 – Tempusval i en akademisk uppsats

Avsnitt	Huvudtempus	Sekundärt tempus	Motivering
Inledning / problemformulering	presens	perfekt	nuläget och tidigare forskning
Forskningsöversikt	presens (när teori refereras) / perfekt (när forskningens upptäckter sammanfattas)	preteritum (för en enskild studie i dåtid)	"X menar att ..."; "Tidigare studier har visat ..."; "Smith (2010) undersökte ..."
Teoretiskt ramverk	presens	–	tidlös redogörelse
Metod / material	preteritum	–	det specifika utförandet i dåtid
Resultat	preteritum eller presens (genrebundet)	–	"Analysen visade " / "Analysen visar "

Avsnitt	Huvudtempus	Sekundärt tempus	Motivering
Diskussion / slutsats	presens	perfekt, futurum	tolkningen gäller nu; konsekvenser i framtiden
Sammanfattning / abstract	presens (eller perfekt)	preteritum (metod)	sammanfattande nutidsperspektiv

Tabell 13.2 – Stilistiska tempusval för C1-skribenten

Stilfråga	Rekommendation	Exempel
Refererande av andras texter	presens (referat-presens)	Foucault hävdar att ... / Enligt Bourdieu fungerar habitus ...
Beskrivning av eget genomförande	preteritum	I studien intervjuades 25 personer.
Slutsatser och tolkningar	presens	Resultaten tyder på att ...
Hypoteser och prognoser	futurum (kommer att)	Effekten kommer sannolikt att förstärkas .
Passivkonstruktion (akademisk objektivitet)	s-passiv eller bli-passiv	Materialet analyserades (preteritum) / analyseras (presens).
Konsekvens i tempusbruk	hålla samma tempus inom samma textfas	Undvik omotiverade tempusbyten.
Hypotetiskt resonemang	futurum preteritum (skulle)	En tänkbar förklaring skulle vara ...

Tabell 13.3 – Passiv form i alla tempus (viktigt för formellt skrivande)

Tempus	S-passiv	Bli-passiv
Presens	Huset målas .	Huset blir målat .
Preteritum	Huset målades .	Huset blev målat .
Perfekt	Huset har målats .	Huset har blivit målat .
Pluskvamperfekt	Huset hade målats .	Huset hade blivit målat .
Futurum	Huset kommer att målas .	Huset kommer att bli målat .
Futurum preteritum	Huset skulle målas .	Huset skulle bli målat .

14. Sammanfattande översiktstabeller

Tabell 14.1 – Hela tempussystemet med ett verb (att skriva, stark, gr. 4)

Tempus	Aktiv	Passiv (s-form)
Presens	skriver	skrivs

Tempus	Aktiv	Passiv (s-form)
Preteritum	skrev	skrevs
Perfekt	har skrivit	har skrivits
Pluskvamperfekt	hade skrivit	hade skrivits
Futurum (ska)	ska skriva	ska skrivas
Futurum (kommer att)	kommer att skriva	kommer att skrivas
Futurum exaktum	kommer att ha skrivit	kommer att ha skrivits
Futurum preteritum	skulle skriva	skulle skrivas
Futurum exaktum preteritum	skulle ha skrivit	skulle ha skrivits

Tabell 14.2 – De vanligaste TISUS-fällorna i tempusbruk

Fälla	Typiskt fel	Korrekt svar
Engelsk "Present Perfect" → svensk preteritum	<i>Jag har sett honom igår.</i>	Jag såg honom i går.
Engelsk "Simple Past" → svensk perfekt	<i>Jag bodde här i tre år (jag bor kvar)</i>	Jag har bott här i tre år.
<i>Ska / kommer att</i>	<i>Det ska regna (väderprognos)</i>	Det kommer att regna.
Tempusharmoni i bisats	<i>Hon sa att hon är trött.</i>	Hon sa att hon var trött.
Tempusförskjutning vid indirekt tal	<i>Han trodde att klimatet förändras.</i>	Han trodde att klimatet skulle förändras / förändrades.
Irrealis	<i>Om jag hade tid, kommer jag.</i>	Om jag hade tid, skulle jag komma.
Kontrafaktisk i dåtid	<i>Om jag visste, jag kom inte.</i>	Om jag hade vetat, hade jag inte kommit.
Vokal i starkt verb	<i>finnde / drickade / sjungade</i>	fann / drack / sjöng
Tempushopp i text	växlar planlöst mellan presens och preteritum	hålla ett tempusplan, byta endast medvetet
Konstruktionen "har varit född"	<i>Hon har varit född i Lund.</i>	Hon är född i Lund. / Hon föddes i Lund.
Övergeneralisering av perfekt	<i>Jag har gått dit varje dag förra veckan.</i>	Jag gick dit varje dag förra veckan.
Felaktigt <i>skulle</i>	<i>Jag skulle vill ha ...</i>	Jag skulle vilja ha ...

Tabell 14.3 – Kontrastiv översikt: tempusbruk i sammanhängande text

Mening	Tempusval och motivering
Sverige blev medlem i EU 1995.	preteritum: bestämd dåtid
Sverige har varit medlem i EU sedan 1995.	perfekt: pågående tillstånd från då till nu
Sverige är medlem i EU.	presens: aktuellt tillstånd
Sverige kommer att förbli medlem i EU.	futurum: prognos
Innan Sverige blev medlem hade många politiker diskuterat frågan.	preteritum + pluskvamperfekt: tidigare bakgrund
Politikerna sa att Sverige skulle bli medlem.	preteritum + futurum preteritum: framtid sedd från då

Källor

Följande TISUS-orienterade och officiella svenska källor har använts för denna guide:

Officiella TISUS- och universitetskällor:

- **Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet** (officiell TISUS-arrangör) – *Om Tisus*: <https://www.su.se/tisus> och <https://www.su.se/enheter/tisus---test-i-svenska-for-universitets--och-hogskolestudier/om-tisus>
- **Stockholms universitet** – *FAQ Tisus – vanliga frågor*: <https://www.su.se/enheter/tisus---test-i-svenska-for-universitets--och-hogskolestudier/om-tisus/faq-tisus---vanliga-fragor>
- **Stockholms universitet** – *Guide till akademiskt skrivande* (Studie- och språkverkstaden): <https://www.su.se/utbildning/studera-vid-universitetet/studie--och-sprakverkstaden/guide-till-akademiskt-skrivande>
- **Stockholms universitet, Medarbetarwebben** – *Prov i svenska för att kunna plugga i Sverige – universitetet har det nationella ansvaret*
- **Göteborgs universitet, Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi** – *Tisus – Test i svenska för universitets- och högskolestudier*: <https://www.gu.se/svenska-spraket/studera-hos-oss/tisus-test-i-svenska-for-universitets-och-hogskolestudier>
- **Umeå universitet** – *TISUS*: <https://www.umu.se/sprakstudier/tisus/>
- **Linköpings universitet** – *Test i svenska för universitets- och högskolestudier (Tisus)*: <https://liu.se/en/article/tisus>

Språkvårdande och grammatiska auktoriteter:

- **Svenska Akademiens grammatik (SAG)** (Teleman, Hellberg & Andersson 1999) – referensverk för svenskans tempus, tematisk tid och aktionstid
- **Svenska Akademiens ordbok (SAOB) och SAOL** – för verbböjning och tempusterminologi: <https://svenska.se>
- **Språkrådet / Institutet för språk och folkminnen (ISOF), Frågelådan** – *Hur vet man vilket tempus man ska använda*: <https://frageladan.isof.se/faqs/31221>
- **Språkbruk** (utgiven av Institutet för de inhemska språken) – *Tempusfrågor i svenskan*: <https://sprakbruk.fi/-/tempusfragor-i-svenskan/>
- **Språktidningen** – Sara Lövestam: *Futurum har tre olika former i svenskan*: <https://spraktidningen.se/artiklar/visst-kan-svenskar-ocks-a-tala-om-framtiden/>

- **Omsvenska.se** – *Svenskans tempus* (översikt av nutidssystem och dåtidssystem):
<https://omsvenska.se/svenskans-tempus/>

Akademiskt skrivande på svenska universitet (relevant för TISUS skriftliga delprov):

- **Skrivguiden.se** (samarbete mellan svenska universitet och högskolor) – *Det akademiska språket*:
<https://skrivguiden.se/skriva/det-akademiska-spraket/>
- **Uppsala universitet** – *Om akademiskt skrivande* (handledning):
<https://www.uu.se/download/18.45a71dce18e9df64db71bdaf/1712559635671/Handledning%20i%20akademiskt%20skrivande%20IKV.pdf>
- **Karolinska Institutet Universitetsbiblioteket** – *Akademiskt skrivande*: <https://kib.ki.se/skriva-referera/akademiskt-skrivande>
- **Karlstads universitet (DiVA)** – *Guide till akademiskt skrivande*

Övningsmaterial och läromedel för svenska som andraspråk (C1-nivå):

- *Rivstart B2+/C1* (Natur & Kultur) – standardläromedel som ofta används för TISUS-förberedande kurser
- *Mål 3* (Natur & Kultur)
- *Form i fokus C* (Folkuniversitetets förlag) – grammatikbok för C1-nivå
- Behörighetsgivande kurs i svenska (BKS), 30 hp, vid Stockholms universitet och övriga sex TISUS-lärosäten – ger samma behörighet som TISUS
- Bonniers svenska ordbok / Natur & Kulturs svenska ordbok (enspråkiga ordböcker tillåtna vid TISUS-provet)